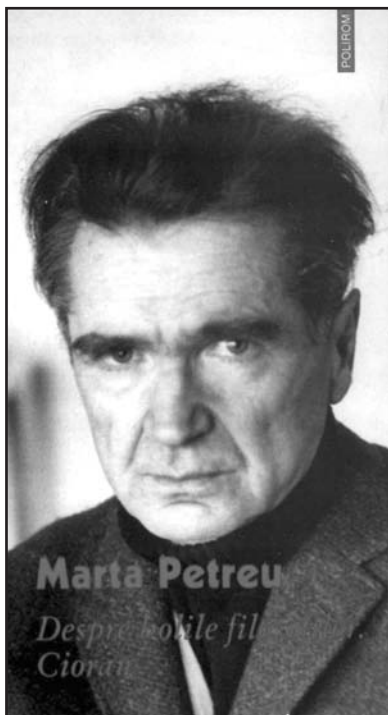

Alexandru Seres

Cioran pe masa de disecție

Deși s-au scris numeroase cărți despre Cioran, puțini sunt cei care au reușit să pătrundă pe de-a-ntregul adevărul afirmației sale atât de des citate, „N-am inventat nimic, am fost doar secretarul senzațiilor mele”. Beneficiind de dublul avantaj al solidei pregătiri filosofice și al unei sensibilități aparte, valorificate prin opera sa poetică, Marta Petreu a avut în privința lui Cioran una dintre acele intuiții fundamentale care, odată revelate, surprind prin simplitate și profunzime. *Despre bolile filosofilor. Cioran* este o carte care, pornind de la inventarierea

- **Marta Petreu**
- **Despre bolile filosofilor. Cioran**
- **Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca / Editura Polirom**
- **Iași, 2008**

maladiilor și suferințelor filosofului de-a lungul întregii sale vieți, pune în lumină felul cu totul special în care acesta a profitat de pe urma bolilor sale, transformându-și biografia în destin.

Marta Petreu s-a mai ocupat de cazul Cioran în volumul *Un trecut deocheat sau „Schimbarea la față a României”* (1999), extrem de favorabil primit la vremea lui și chiar tradus în engleză. Dacă în cartea amintită (ca și în alte numeroase studii și eseuri, publicate în periodice) nu s-a ferit să atace problema spinoasă a relației lui Cioran cu legionarismul, în *Despre bolile filosofilor. Cioran* unghiul de abordare este de-a dreptul impudic, filosoful fiind pus fără menajamente pe masa de disecție, pentru a-i fi înșirate, cu meticulozitate științifică, bolile și suferințele. Îl avem aici pe Cioran în carne și oase – cu toate neajunsurile pe care i le provoacă trupul său, urmărite de la primele manifestări, de la 16-17 ani, când au început celebrele sale insomnii (dar și durerile reumatice, de care s-a plâns tot restul vieții), până la ravagiile provocate la bătrânețe de

boala Alzheimer. „Drama de a avea un trup”, de care se pomenește în *Căderea în timp*, este urmărită de Marta Petreu în toate implicațiile sale. Pacientului Cioran îi sunt inventariate toate bolile, reale sau doar închipuite, de care se plânge prietenilor și rudelor în scrisori, sau pe care le amintește în scrierile sale – îndeosebi în *Caiete*: dureri de gât, de urechi, sinuzită, gastrită, hipertensiune, hipertrofia prostatei, neurastenii, depresie. Alături de acestea, tratamentele la care s-a supus, vizitele la doctor (un capitol al cărții e intitulat chiar așa: „Cu Cioran la doctor”), ba chiar și sfaturile medicale date rudelor și prietenilor.

Ar putea părea oarecum bizară această insistență asupra patologicului, însă, spre deosebire de alte cărți dedicate filosofului, care păcătuiesc prin prea multă filosofare, cea de față este un studiu cât se poate de aplicat, urmărind un scop precis. Afecțiunile de care a suferit Cioran, precum și remediile la care a recurs de-a lungul timpului sunt identificate și ilustrate prin numeroase citate, care alcătuiesc un adevărat tablou clinic al pacientului, dezvăluindu-ne nu doar multitudinea suferințelor sale de ordin fizic sau psihic, ci și măsura în care acestea i-au determinat opera.

Una din observațiile fundamentale ale cărții este cea privind factorul declanșator al scrisului. Acesta nu e de natură livrescă, cum s-ar putea crede, ci psihosomatică; Cioran n-a început să scrie texte filosofice ca urmare a vastelor sale lecturi în domeniu, ni se spune, ci grație unor experiențe inițiatice, izvorâte din suferință – în primul rând insomnia teribilă de care a suferit în tinerețe, ani de-a rândul. Toate dereglările fiziologice ale organismului vor avea drept consecință „revelații ale durerii”, drumul parcurs „de la boală la filosofie” fiind cât se poate de direct. Urmărind traiectoria clinică a suferințelor, aproape că ne vine să credem că și-a căutat cu disperare bolile, fugind mereu de sănătate („cel mai mare dispreț pe care îl pot avea pentru un om, este să-l consider sănătos”, ne spune el în *Pe culmile disperării*). Pentru Cioran, sănătatea înseamnă neant, „stare de nonsimțire, ba chiar de nonrealitate”, boala, cu suferințele pe care le aduce cu sine, fiind acreditată ca principiu al individuației. Marta Petreu duce mai departe această analiză, reliefând mecanismele „catastrofei personale” prin care Cioran ajunge la anularea individuației, prin extazul mistic. Astfel că meritul acestei investigații de tip medical, dincolo de trecerea amănunțită în revistă a maladiilor de tot soiul și a diverselor metode de tratament, e relevarea felului în care Cioran a știut să profite la maxim de betșugurile sale, dovedindu-se un bolnav de geniu.

Nu avem așadar de-a face cu un simplu exercițiu de virtuozitate pe o temă dată, așa cum ar putea părea la o primă vedere, ci cu o carte care este rezultatul unei preocupări de durată, cu miză filozofico-

existențială. O dovedește nu doar mărturisita afinitate a autoarei cu Cioran¹, dar și faptul că, în 2006, Marta Petreu a inițiat în rândul literaților autohtoni o anchetă cu titlul *Scritorul și trupul său*, cu zece întrebări, publicată în revista Apostrof și apărută apoi și în volum. Primum acum, prin eseul de față, unul dintre cele mai tulburătoare răspunsuri la această anchetă - o adevărată pledoarie, cu argumente greu de combătut, în favoarea sincerității (de atâția alții contestată) a lui Cioran și a autenticității demersului său filosofic.

¹ Într-un dialog cu Ruxandra Cesereanu, Marta Petreu afirmă că „mi-ar fi plăcut să îl cunosc pe Cioran, de care mă apropie temperamentul și experiența disperantă a trupului șubred.” (*Steaua*, nr. 2-3/2008)